

Rudolf Steiner

PŘEDKŘESŤANSKÉ ZASVĚCENÍ. SVATBA V KÁNI GALILEJSKÉ

Hamburk, 23. května 1908

Uvažujeme-li o Janově evangeliu, nesmíme nikdy ztratit ze zřetele onen naprosto zásadní rozklad, k němuž jsme se dostali včera, že totiž u původního autora Janova evangelia jde o nejbližšího žáka Krista Ježíše, kterému on sám udělil zasvěcení. Přirozeně by se tady mohl někdo zeptat: No dobře, ale kdybychom si odmysleli veškeré okultní vědění, zdalipak existuje i nějaké vnější svědectví, jímž by autor Janova evangelia dal nějak najevo, že k vyššímu vědění o Kristu došel vzkříšením, tedy zasvěcením, které je vylíčeno v takzvaném vzkříšení Lazarově. - Budete-li pečlivě pročítat Janovo evangelium, všimnete si jedné věci. Všimnete si, že nikde v Janově evangeliu, opravdu vůbec nikde před onou kapitolou, jež pojednává o vzkříšení Lazarově, se nemluví o učedníku, Jehož Pán miloval“ (13,23); jinými slovy: Skutečný pisatel Janova evangelia chce říci: To co předchází, to ještě nepochází z vědění, jehož se mi dostalo zasvěcením, tady zatím ještě ke mně nepřihlížejte. Potom se teprve zmiňuje o učedníkovi, Jehož Pán miloval“. Tím se tedy Janovo evangelium rozpadá ve dvě důležité části: v jednu část, kde se ještě neobjevuje zmínka o učedníkovi, kterého Pán miloval, protože tehdy ještě neprošel zasvěcením; a teprve po vzkříšení Lazarově se evangelium o tomto učedníkovi zmiňuje. Nikde v textu samém nenajdete nic, co by bylo v rozporu s tím, co jsme uvedli v posledních přednáškách. Je přirozené, že někdo, kdo uvažuje o evangeliu jenom vnějškově, snadno něco takového při čtení přehlédne, nevěnuje tomu pozornost; a dnes, kdy se všechno popularizuje, kdy k lidem proniká všelijaká moudrost, se nám naskýtá to zvláštní divadlo, že mezi tou moudrostí se často objevuje leccos opravdu značně pochybného.

Kdopak by nepovažoval za požehnání, že se pomocí takové levné literatury, jaká vychází v „Reclamově univerzální knižnici“, dostává mezi lid

nejrůznější vědění. Ovšem mezi posledními svazečky vyšel také jeden o „Vzniku bible“. Autor se na titulním listě označuje za doktora theologie, je to tedy theolog. Píše, že Janovo evangelium vlastně v průběhu všech kapitol, už od 35.verše první kapitoly, poukazuje na to, že jeho autorem je Jan. Když se mi ta knížka dostala do ruky, nechtěl jsem opravdu věřit svým očím a řekl jsem si: Tady jde, zdá se, o jakýsi docela zvláštní objev, který je v rozporu se všemi dosavadními okultními názory, že totiž o nejbližším žákovi Krista Ježíše se evangelium nezmiňuje před vzkříšením Lazarovým. Ale theolog by to přece měl vědět! A tak, abyste snad něco ukvapeně neodsoudili, vezměte do ruky Janovo evangelium a přesvědčte se, co tam stojí: „Druhého dne stál opět Jan a dva z učedníků jeho“ (1,35). Je tu zmínka o Janovi, tedy o Janu Křtiteli, a mluví se o dvou jeho učednících. Nejpříznivější předpoklad pro tohoto theologa by byl, že měl ve vědomí starou exotemní tradici, která má za to, že jedním z těch dvou učedníků byl Jan. Tato tradice se opírá o Matouše 4,21. Ale Janovo evangelium nesmíme vysvětlovat pomocí ostatních evangelií. Člověk s theologickým vzděláním tedy dokázal tu věc, že do populární literatury vnesl knížku přímo škodlivou. A když víme, jak právě to, co se dostává mezi lid tímto způsobem, za pomoci takové levné literatury, se zažívá stále dále, můžeme změřit, jaká škoda tím vzniká. To byla pouze vsunutá poznámka, abychom měli jakousi ochrannou zeď proti nejrozdílnějším námitkám, jež by mohly uvádět něco proti tomu, co tady říkáme.

Uvažujeme nyní, že to, co předchází před vzkříšením Lazarovým, sice obsahuje sdělení o věcech obrovsky závažných, že si ale autor ponechal nejhlubší věci až pro kapitoly po vzkříšení Lazarově. Přitom však umístil všude poukazy na to, že obsah jeho evangelia je něco, v čem se může orientovat jenom člověk až do jistého stupně zasvěcený. Proto naznačuje na různých místech, že ve věcech sdělovaných v prvních kapitolách jde o druh zasvěcení sahající až do jistého stupně. Věc je totiž ta, že člověk může být zasvěcen do různých stupňů. V jisté formě východního zasvěcení se například rozeznávalo sedm stupňů zasvěcení, a těchto sedm stupňů bylo označováno různými symbolickými jmény. První stupeň byl stupeň „havrana“, druhý byl stupeň „okultního“, třetí „bojovníka“, čtvrtý „lva“. Pátý stupeň se u různých národů, které

ještě pociťovaly jakýsi druh pokrevní sounáležitosti (protože cítily, že se v ní odráží jejich skupinová duše), označuje

jménem příslušného národa; tedy například u Peršanů se člověk zasvěcený na pátém stupni teprve v okultním smyslu nazývá „Peršan“. Když si ujasníme, co tato jména znamenají, ukáže se nám brzo oprávněnost těchto názorů.

Kdo je zasvěcen na prvním stupni, prostředkuje mezi okultním a vnějším životem, je vyslán sem a tam. Na prvním stupni se člověk musí ještě věnovat s plnou oddaností vnějšímu životu, ale to, co tam vyzví, musí přinášet do míst zasvěcení. O „havranu“ se tedy mluví tam, kde slova mají něco prostředkovat zvnějška dovnitř. Vzpomeňte si na havrany Eliášovy nebo na havrany Wotanovy, dokonce ještě na havrany z pověsti o Fridrichu Barbarosovi, kde mají vyzvědět, zdali už je čas vyjít ven.¹ Kdo byl zasvěcen na druhém stupni, stál již plně v okultním životě. Kdo byl na třetím stupni, směl se už zasazovat ve prospěch okultních obsahů; stupeň „bojovníka“ neznámá člověka, který bojuje, nýbrž člověka, který se smí zasazovat ve prospěch okultních nauk, ve prospěch toho, co okultní život je s to dávat. Ten, kdo je „lev“, je člověk, který v sobě uskutečňuje okultní život; takže smí vystupovat ve prospěch okultních obsahů nejenom slovy, ale i činy, to jest jistým druhem magických činů. Šestý stupeň je stupeň „slunečního hrdiny“, sedmý stupeň „Otce“. Nám však půjde o pátý stupeň.

Člověk, jak jsme si vysvětlili, byl zvláště za starých časů plně včleněn do svého společenství a proto se také, pokud cítil své já, cítil spíše jako článek skupinové duše. Kdo však byl zasvěcencem pátého stupně, přinesl jistou oběť, oprostil se do té míry od svých osobních vlastností, že do své osobnosti přijal základní charakter svého národa. Jako jiný člověk pociťoval svou vlastní duši uvnitř duše svého národa, tak on přijal duši svého národa do sebe, jelikož všechno osobní pro něho nepřicházelo v úvahu, pouze všeobecný duch národa. Proto v oněch východních mystériích označovali takového zasvěcence jménem dotyčného národa. - A jak víte, čteme v Janově evangeliu, že mezi prvními učedníky Krista Ježíše je i Natanael. Přivedou ho ke Kristu. Není zasvěcen tak vysoko, že by byl s to poznat, koho má v Kristu před sebou. Kristus je přirozeně

¹ Jde o pověst obdobnou české pověsti o blanických rytířích. Pozn. překl.

duch všeobsáhlého vědění, kterého nemůže takový Natanael, člověk zasvěcený na pátém stupni, prohlédnout. Ale Kristus vidí do Natanaela. Ukazují to dvě skutečnosti. Zač ho on sám označuje?

„Hle, pravý Izraelita!“ (1,47)

Tady máte označení podle jména národa. Jako mezi Peršany nazývali člověka zasvěceného na pátém stupni „Peržan“, tak nazývali u Izraelitů takového člověka „Izraelita“. Proto Kristus nazývá Natanaela „Izraelita“. A dále mu říká: „Než tě Filip zavolal, když si byl pod fíkovníkem, viděl jsem tě!“ (1,48)

To je symbolické označení pro zasvěcence, právě tak jako Budhovo „sedění pod stromem poznání“. Fíkovník je symbol egyptsko-chaldejského zasvěcení. Chce mu tím říci: Ó, já vím dobře, že jsi člověk v jistém smyslu zasvěcený a vidíš do jistých věcí, protože jsem tě viděl. Nyní ho Natanael poznává: „Odpověděl Natanael a řekl jemu: Mistře, ty jsi syn Boží, ty jsi ten král v Izraeli.“ (1,49)

Slovo „král“ znamená v této souvislosti: Ty jsi někdo vyšší než já, jinak bys byl nemohl říci: „Když jsi seděl pod fíkovníkem, viděl jsem tě.“ A Kristus na to odpovídá:

„Že jsem řekl: Viděl jsem tě pod fíkovníkem, věříš. Větší věci nad tyto spatříš.“ (1,50)

O slovech „amen, amen“ budeme ještě mluvit. Pak říká:

„Pravím vám: Uzříte anděly Boží vystupující a sestupující na syna člověka.“ (1,51)

Něco většího, než už spatřili, uzří ještě ti, kdo jsou schopni poznat Krista. Co je to zase za významné slovo?

Abychom si je vysvětlili, vzpomeneme si především, co je člověk vlastně zač. Řekli jsme, že člověk je něco jiného ve dne a něco jiného v noci. Za dne jsou čtyři články člověka: tělo fyzické, éthemé, astrální a já navzájem pevně spojeny. Působí na sebe. Dalo by se říci, že když člověk za dne bdí, jsou jeho fyzická a étherná tělesnost jistým způsobem prostoupeny jeho astrálně-duchovým článkem a duchovým článkem jeho já, jež o ně pečují. Ale ukázali jsme si také, že v éthemé a fyzické tělesnosti musí působit ještě něco jiného, aby

člověk

vůbec

mohl

existovat

ve své dnešní vývojové fázi. Neboť jsme si uvědomili, že člověk každou noc vyjímá ven to, co se stará o jeho fyzické a éterné tělo, totiž tělo astrální a já, a tak ponechává své fyzické i éterné tělo po celou noc jejich vlastnímu osudu. Vy všichni každou noc věrolomně opouštíte své fyzické i své éterné tělo. Z toho si můžete vyvodit, že duchová věda poukazuje přece jistým právem na to, že fyzickým a éterným tělem proudí v noci božské duchové mocnosti a síly, takže vaše fyzické a éterné tělo jsou přes noc takříkajíc napojeny na božské duchové síly a bytosti. Také jsme poukázali na to, že právě tehdy, když za dávných časů - za časů, které jsme označili za dobu Jahvovu nebo Jehovovu - bylo astrální tělo a já vně těla fyzického a étherného, že v té době na ně Jehova působil inspirujícím vlivem. Co však vždycky prozaňuje i fyzické i éterné tělo, to je pravé světlo, plnost božství neboli Elóhímů, pléróma; jenomže člověk toto pravé světlo nemohl poznávat, protože k tomu přece ještě nedostal potřebný impulz od principu Kristova, v době, než se tento princip objevil na Zemi. Principy nacházející svůj výraz ve fyzickém těle, přebývají ve vyšším duchovnu, v devachanu. Duchové bytosti a mocnosti působící na fyzické tělo mají domov ve vyšších nebeských sférách, ve vyšším devachanu; mocnosti působící na éterné tělo mají domov v nižších nebeských sférách. Tak můžeme říci: Do fyzického těla zasahují svou působností ustavičně bytosti znejvyšších oblastí devachanu, a na tělo éterné působí ustavičně bytosti z nižších oblastí devachanu. Člověk je však může poznat teprve až tehdy, když do sebe přijme podněty Kristovy: Poznáte-li vskutku syna člověka, poznáte, jak v lidské bytosti vystupují a sestupují duchové síly z nebeských sfér. Zvíte to díky impulzu, jež Kristus dá Zemi!

Na to, co nyní následuje, jsme poukázali už včera. Je to svatba v Káni galilejské, událost, o níž se také často mluví jako o „prvním z divů“ - lépe by bylo mluvit o „prvním znamení“, jež učinil Kristus Ježíš (2,21-11). Abychom porozuměli, o jaké významné, mohutné věci tady jde, musíme shrnout dohromady mnohé z toho, co jsme slyšeli v posledních přednáškách.

Především se tu mluví o svatbě. Proč ale o svatbě v Galileji? Proč tu jde o svatbu v Galileji, pochopíme, když si ještě jednou připomeneme celé poslání

Kristovo. Jeho poslání spočívá v tom, aby člověku vnesl do duše plnou silu jeho já, vnitřní samostatnost. Jednotlivé já mělo dospět k tomu, aby cítilo svou plnou samostatnost a uzavřenost, aby cítilo, že stojí plně samo v sobě. V budoucnu se už člověk bude moci sbližovat s člověkem v lásce darované jako svobodný dar. Působením Kristova principu má tedy do poslání naší Země vejít láska, která by se více a více povznášela nad hmotu a více a více stoupala do duchovna. V prapůvodních dobách lidstva se milovali jen ti, kdo byli vzájemně spjati pokrevními pouty/, a s neobyčejnou péčí se dbalo, aby láska měla tento hmotný základ pokrevního spříznění. Kristus přišel, aby tuto lásku zduchovnil, aby na jedné straně vytrhl lásku z pout, do níž se zaplétá pokrevním příbuzenstvím, na druhé straně aby dal impulz k duchovní lásce. Mezi vyznavači Starého zákona vidíme, jak je tu ještě vyjádřeno to, co můžeme nazvat: příslušnost ke skupinové duši, zakotvení jednotlivého já ve společném já. Viděli jsme, že pro vyznavače Starého zákona něco znamenal výrok: „Já a otec Abrahám jsme jedno“; znamenal, že se sám cítil v bezpečí, měl-li vědomí, že krev, která už kolotala v žilách otce Abraháma, kolotá generacemi až kněmu samému. Tehdy se cítil bezpečně ochráněn v celku; a jenom takoví lidé byli považováni za členy společenství, kteří pocházeli z proudu života, předávaného z generace na generaci, který se udržoval tímto pokrevním příbuzenstvím. Docela na počátku vývoje lidstva na Zemi se sňatky uzavíraly vůbec jenom v docela úzkých kruzích, v rodinách úplně pokrevně spřízněných. Sňatky mezi blízkými příbuznými byly něčím, čeho se na počátku vývoje lidstva lidé drželi. Úzké kruhy pokrevního spříznění se potom stále více rozšiřovaly. Sňatkem se spojovali i lidé z různých kmenů, ne však ještě z různých národů. Národ Starého zákona lpěl pevně na tom, že bylo třeba přísně zachovávat pokrevní příbuzenství v rámci národa. Za „Žida“ byl považován jenom někdo, kdo byl Židem svou krví.

K tomuto principu se Kristus neobrací; obrací se k těm, kteří z tohoto principu pouhého pokrevního spříznění vybočují, a proto to důležité, co přichází ukázat, neukazuje nejprve na území Judeje, nýbrž venku v Galileji. Galilea byla území, kde se smísili lidé ze všech možných kmenů a národů. „Galilejský“ znamená

tolik co „míšenec“. Kristus Ježíš jde ke Galilejským, k těm, kteří byli nejvíce promíseni. A z proudu života, který se takto udržuje míšením krve z různých národů, má vzejít to, co už právě není vázáno na hmotný základ lásky. Proto Kristus říká to, co přišel říci, na svatbě. Proč právě na svatbě? Protože svatba poukazuje na předávání života z generace na generaci. A to, co chce ukázat, neukazuje tam, kde se sňatky uzavírají jenom v užších hranicích, kde se uzavírají jen v rámci pokrevních svazků, nýbrž tam, kde se uzavírají nezávisle na pokrevních svazcích. Proto zaznívají Kristova slova na svatbě, a to na svatbě v Galileji. A chceme-li pochopit, co tady Kristus chce ukázat, musíme se zase zahledět na celý vývoj lidstva.

Často jsme zdůrazňovali, že pro okultistu neexistuje nic pouze vnějšího, pouze hmotného. Všechno hmotné je pro něho výrazem něčeho duševně- duchového. A jako je vaše tvář výrazem něčeho duševně-duchového, tak je sluneční světlo výrazem světla duševně-duchového. Všechno, co se odehrává zdánlivě jenom hmotně, je současně výrazem hlubších, duchových dějů. Okultismus nepopírá hmotu, jenom je i ta nejhrubší hmotná skutečnost pro něj výrazem duševně-duchové působnosti. Dějům duchového vývoje tak ve světě odpovídají pokaždé souběžně probíhající skutečnosti hmotné.

Když se v duchu zadíváme nazpět na vývoj lidstva, jak lidstvo ještě žilo na oné dávné pevnině mezi Evropou a Amerikou, na staré Atlantidě, jak potom jeho život pokračoval dál do pozdější doby poatlantské a jak generace po generaci nakonec dovedly lidstvo až do naší přítomnosti, pak můžeme chápat celý smysl tohoto vývoje od čtvrté rasy k páté - hledíme-li na něj z hlediska ras - asi takto: Z atlantského lidstva, pohrouženého ještě úplně do skupinové duše, mělo se v době poatlantské poznenáhlu vyvíjet, mělo pomalu uzrávat já v jednotlivé lidské osobnosti. Co duchovně přinesl Kristus svým mocným duchovým impulzem, to muselo být pomalu připravováno ještě jinými impulzy. Co vykonal Jahve, bylo, že vložil do astrálního těla zážitek já ve skupinové duši a tak připravil astrální tělo k pomalému zrání, aby mohlo přijmout ono plně samostatné , já jsem“. Jenomže člověk nemohl uchopit toto „já jsem“ žádnou jinou cestou, než když se i jeho fyzické tělo stalo vhodným nástrojem, aby se v

něm toto „já jsem“ mohlo uhostit. Snadno si představíte, že astrální tělo by bylo mohlo být sebevíc schopné přijmout do sebe já pokud by fyzické tělo bylo takové, že by nebylo vhodným nástrojem, schopným skutečně uchopit ono „já jsem“ i za bdělého vědomí, pak by prostě nebylo možné, aby v člověku ožilo já jsem“. I fyzické tělo tedy musí být vhodným nástrojem, jde-li o to, aby se něco projevilo tady na Zemi. A tak, když už astrální tělo dosáhlo potřebné zralosti, muselo být i fyzické tělo připravováno, aby se stalo nástrojem pro zážitek já jsem“. Ve vývoji lidstva k tomu také došlo.

Můžeme sledovat děje, jimiž bylo fyzické tělo připravováno, aby se stalo nositelem člověka vědomého si sebe, nadaného vědomím já jsem“. Dokonce i bible nám to naznačuje: že ten, jenž se stal v jistém smyslu praotcem v poatlantské době, Noé, byl první, kdo pil víno, první, kdo zakoušel účinek alkoholu. Tady docházíme ke kapitole, která by opravdu mohla leckoho šokovat. To, co v poatlantské době vystupuje do popředí jako zvláštní kult, je uctívání Dionýsovo. Všichni víte, že se kult Dionýsův uvádí do souvislosti s vínem. Této podivné látky se ovšem lidstvu dostává teprve v poatlantské době, a tato látka od té doby na lidstvo působí. Jak víte, působí nějak na člověka každá látka, a alkohol má na lidský organismus docela určitý účinek. Během vývoje lidstva měl totiž jisté poslání; ať to zní třeba sebe podivněji, dá se říci, že měl za úkol preparovat lidské tělo tak, aby toto tělo bylo odříznuto od spojitosti s božskou působností, aby se mohlo vyloupnout ono osobní já jsem“. Alkohol totiž působí tak, že člověka vytrhuje ze spojitosti s duchovým světem, do něhož byl dříve zasazen; tento účinek má alkohol ještě i dnes. Alkohol nebyl v lidstvu nadarmo. Lidstvo si bude moci v budoucnu říci v nejplnějším smyslu toho slova, že alkohol měl za úkol vtáhnout člověka do hmoty natolik, aby se z člověka stal egoista, a že ho alkohol dovedl k tomu, že si na své já začal činit nárok on sám a nechtěl je už stavět do služeb celého národa. Alkohol tedy prokazoval lidstvu opačnou službu, než jakou mu prokazovala skupinová duše. Vzal lidem schopnost cítit se ve vyšších světech zajedno s větším celkem. Odtud kult Dionýsův, jenž pěstoval společenství v jistém druhu vnějšího opojení, při němž se lidé rozplývali v jakémsi celku, aniž by tento

celek vnímali. Vývoj v poatlantské době byl s kultem Dionýsovým spjat proto, že tento kult byl symbolem pro funkci a poslání alkoholu. Teď, kdy lidstvo zase usiluje, aby našlo cestu zpátky, kdy já pokročilo ve vývoji natolik, že člověk zase může najít spojení s božskými duchovými mocnostmi, teď nadešel čas, kdy se opět dostavuje jistá reakce proti alkoholu, zpočátku dokonce podvědomá. Ktéto reakci dochází proto, že mnoho lidí už dnes cítí, že něco takového, co kdysi mělo zvláštní význam, není oprávněně navěky.

Není třeba, aby snad někdo chápal to, co bylo právě řečeno o úloze alkoholu v určité době, jako propagaci alkoholu; bylo to řečeno proto, aby se ujasnilo, že toto poslání alkoholu už je splněno a že pro různé doby se prostě hodí různé vlivy. Ale v tomtéž období, kdy lidstvo bylo alkoholem vtaženo nejhlouběji do egoismu, vynořila se také nejmocnější síla, schopná dát člověku největší popud, aby opět našel sepětí s duchovými celkem. Na jedné straně musel člověk sestoupit až na nejhlubší stupeň, aby se osamostatnil, na druhé straně musela proti tomu vyvstat mocná síla, schopná dát nový popud, aby člověk našel cestu zpátky k celku.

Toto musel Kristus naznačit prvním znamením svého poslání. Za prvé musel naznačit, že já se má osamostatňovat, a dále že se obrací k těm, kteří se už začali vyprošťovat z pokrevních souvislostí. Musel se obrátit k takové svatbě, při níž těla byla pod vlivem alkoholu; jde o svatbu, na níž se pije víno. A Kristus Ježíš ukazuje, jak pojímá své poslání ve vztahu k různým zemským obdobím. Jak často slyšíme podivné výroky o tom, co tady znamená proměna vody ve víno! Dokonce i z kazatelen slyšíme, že tu nejde o nic jiného, než že plytká voda Starého zákona má být nahrazena jadrným vínem Nového zákona. Byli to patrně milovníci vína, kteří nacházeli vždycky znova zalíbení v takovémto druhu výkladu. Neboť tak prostinké tyto symboly nejsou. Mějme na paměti, že Kristus říká: Mám poslání, jež poukazuje až do nejzazší budoucnosti; a lidem, kteří se stali samostatnými lidmi, mám přinést spojitost s Bohem, lásku k Bohu jako svobodný dar samostatného já. - Tato láska má člověka spojit s Bohem ve vnitřní svobodě, jako ho dříve do sféry tohoto božstva včleňoval impulz skupinové duše, působící ještě jako neodbytně donucující síla.

Pokusme se teď postihnout náladu, jakou tehdy lidstvo prožívalo, postihnout především myšlenky, jaké lidé tehdy měli. Říkali si: Člověk byl kdysi spjat se skupinovou duší a pociťoval spjitost s božstvem. Pak jeho vývoj začal směřovat dolů. To lidé chápali jako zabřednutí do hmoty, jako degeneraci, jako jakési odpadnutí od Boha, a ptali se: Odkudpak to, co člověk teď v sobě nese, vlastně pochází? Od čeho odpadl? Čím dále bychom se dostávali nazpět ve vývoji Země, tím zřetelněji budeme zjišťovat, že tuhé látky se pod vlivem tehdejších teplejších stavů mění stále více v kapalnou. Víme však, že tehdy, když Země byla ještě kapalnou planetou, už byl člověk také na světě. Jenomže v té době byl také ještě méně odloučen od božstva než později. Stejnou měrou, jak Země tuhla, zhmotňoval se i člověk. Když byla Země kapalná, byl člověk už ve vodě obsažen; ale chodit mohl až po Zemi, v níž se usadily už i tuhé látky. Proto lidé pociťovali zpevnování člověka tak, že si říkali: Člověk se rodí ze Země, jež byla ještě vodou, ale tehdy byl ještě cele spojen s božstvem. Všechno, co ho vedlo do tuhé hmoty, ho znečišťovalo. Proto ti, kdo se měli rozpomenout na onu dávnou spjitost s božským světem, přijímali křest vodou. Ten měl vyjádřit symbolicky: Uvědomte si svou dávnou spjitost s božstvem. Tak byl míněn jakýkoli křest za starých dob. Je to vyjádřeno radikálně. Ale má to umožnit, abychom si uvědomili, co tím je míněno.

Kristus Ježíš měl křtít něčím jiným. Neměl lidem poukazovat na minulost, nýbrž na rozvoj duchovních sil v jejich nitru, směřující do budoucna. Vlivem „svátého“, nezkaleného ducha měl duch v člověku najít spjitost s božstvem. Křest vodou byl křest vzpomínkový. Křest „duchem svátým“ je však křest prorocký, poukazující do budoucna. Ona spjitost, která se úplně ztratila, na kterou měl upomínat křest vodou, se rovněž ztratila v tom, co vyjadřoval symbol vína, obětního vína. Dionýsos je rozkouskovaný bůh, bůh, který vešel do jednotlivých duší, takže jeho jednotlivé části už o sobě vůbec nevěděly. Roztříštěn, rozdroben na kusy, vržen do hmoty je člověk vlivem toho, co lidstvu přinesl alkohol, symbol pro Dionýsa. Ale na svatbě v Káni máme zachycen velký princip, totiž pedagogický princip vývoje. Existují sice absolutní pravdy, ale lidstvu nemohou být tlumočeny

jen tak v kterékoli době. Každá doba musí mít své zvláštní úkony, své zvláštní pravdy.

Proč smíme dnes mluvit o reinkarnaci a tak dále? Proč se smíme sesednout v takovémhle shromáždění a pěstovat vědu o duchu? Smíme to proto, že všechny ony duše, jež jsou dnes ve vás, byly už vtěleny na Zemi tak a tak často v tolika a tolika tělech. Leckteré z těch duší, jež jsou dnes ve vás, žily kdysi na územích germánských kmenů, kde mezi ně přicházeli kněží-druidové a formou mýtů a pověstí přinášeli duším duchovní moudrost. A protože duše ji tehdy přijala do sebe v oné formě, je dnes schopna ji přijímat v jiné formě, ve formě anthroposofie. Tehdy v obrazech, dnes v podobě anthroposofie. Ale tehdy by nebylo bývalo možné pravdu přednášet dnešní formou. Nesmíte se domnívat, že starý druidský kněz by byl mohl zvěstovat pravdu v té formě, jak s to děje dnes! Ale anthroposofie je ta forma, jaká se hodí pro dnešní nebo nejbližší budoucí lidi. V pozdějších inkarnacích bude pravda zase zvěstována v docela jiných formách a docela jinak se bude pro ni působit; a to, čemu dnes říkáme anthroposofie, o tom si budou lidé vyprávět jako o dávné vzpomínce, tak jako si vyprávějí dnes pověsti a pohádky. Anthroposof nesmí být tak bláhový, aby si říkal: Za dávných dob znali lidé jenom hlouposti a dětinské představy, a Jedině my jsme to dnes dotáhli tak náramně daleko“. - Tak si počínají například ti, kdo se vydávají za monisty. My však pracujeme v duchovní vědě, abychom připravovali příští epochu. Neboť nebýt naší epochy, nenastala by ani příští. I s naukou o reinkarnaci se v tomto smyslu tropí mnoho neplechy. Přišli mi už do cesty lidé, kteří si říkali, že v dnešním vtělení ještě nemusí být slušnými lidmi, na to že budou mít ještě čas později. Ale když se s tím nezačne dnes, objeví se důsledek toho právě v příští inkarnaci.

Tak nám musí být jasné, že formy pravdy nejsou nikdy ničím absolutním, nýbrž člověk poznává pokaždé to, co odpovídá jisté vývojové epoše. Jinými slovy: i nejvyšší impuls musel sestoupit až k životním zvyklostem tehdejší doby. Neboť musel to, co je nejvyšší pravdou, odít do slov a úkonů, jež byly přiměřené porozumění dotyčné epochy. Tak musel Kristus vyjádřit jakousi dionýsovskou obětí, obětí vína, jak se má lidstvo povznést k božstvu. Nebylo by

správné se pohoršené ptát: Proč mění Kristus vodu ve víno? Je třeba přihlížet k době. Jakousi dionýsovskou obětí musel Kristus připravovat to, co mělo nastat v budoucnu. Kristus jde ke Galilejským, kteří jsou smícháni dohromady ze všech možných národů, kteří nejsou spojeni pokrevními pouty, a vykonává tady první znamení svého poslání; a přizpůsobuje se do té míry jejich životním zvyklostem, že jim proměňuje vodu ve víno.

Uvědomme si, co tady chce Kristus vlastně říci. Chce dovést k duchovní sounáležitosti i ty lidi, kteří sestoupili až na stupeň hmotné existence, symbolizovaný pitím vína. Nechce tu být jenom pro ty, kteří jsou ještě schopni se povznést vzhůru onou očišťovnou, kterou symbolizuje křest vodou. Je velmi významné, že evangelium poukazuje přímo na to, že tu stojí šest nádob sloužících k očištění (2,6). (Proč šest, k tomu se ještě někdy vrátíme.) „Očišťa“ je to, k čemu dochází při křtu. V dobách, z nichž pochází evangelium, se mluvilo, když šlo o skutečnost křtu, o obřadu „křtění“ jako o „očištění“. Nikdy se vlastně nepoužívalo slova „křest“, jenom se říkalo, že „se křtí“; a to, k čemu vlivem křtu docházelo, se nazývalo „očišťa“. Nikde v Janově evangeliu nenajdete příslušné slovo, tedy (JomTí^etv, jinak než v podobě slovesa. Používá-li se ho ale jako podstatného jména, mluví se vždycky o „očištění“ (ραύαπταλιό<;), tedy o účinku, aby se člověk rozpomněl na stav, kdy byl čistý, na svou spojitost s božstvem. A tak Kristus dokonce používá symbolických nádob pro obětí očišťování, když koná své znamení, jímž poukazuje - způsobem odpovídajícím vývojovému období - na své vlastní poslání.

Tak nám svatba v Káni galilejské vyjadřuje přímo něco z nehlubšího poslání Kristova. Musel tehdy říci: V budoucnu nadejde můj čas; teď ale ještě nenastal. Co mám tedy vykonat, to ještě souvisí zčásti s tím, co má být jednou mocí mého poslání překonáno. - Kristus stojí v současnosti a zároveň poukazuje do budoucna a tím dává najevo, že nepůsobí v absolutním, nýbrž v kulturně-pedagogickém smyslu pro tehdejší dobu. Proto je to matka, jež ho vyzývá a říká: „Nemají víno.“ On ale odpovídá: To, co mám nyní vykonat, souvisí ještě se starými dobami, s tím, co spojuje „mne a tebe“; neboť má vlastní dobu, kdy víno se promění zpět ve vodu, ještě nenadešla. Jaký by to také mělo mít vůbec

smysl,

aby

užil slov: „Ženo, co je mi po tobě?“, když se pak beztak řídí tím, co řekla matka? Smysl to má jenom tehdy, má-li nás to upozornit, že pokrevní spříznění přivodilo současný stav lidstva a že nyní je do dějin vepisováno znamení - ve smyslu starých zvyklostí, které ještě potřebovaly účast alkoholu -, znamení, jež poukazuje na dobu, kdy z pokrevních svazků zřetelně vystoupí samostatné já. Zatím že je třeba ještě počítat s oním starým principem, symbolizovaným vínem, že však nadejde pozdější doba, která bude jeho vlastní dobou.

A kapitolu za kapitolou se teď z Janova evangelia dovídáme dvojí: Za prvé, že to, co evangelium sděluje, sděluje těm, kdo jsou schopni jistým způsobem chápat okultní pravdy. Nezapomeňme, že dnes se věda o duchu přednáší exoterně, tehdy ale mohli duchovědným pravdám rozumět jenom ti, kdo byli opravdu v jistém smyslu zasvěceni až do toho nebo onoho stupně. Kdo mohl rozumět něčemu z toho, co Kristus Ježíš považoval za nutné zvěstovat o hlubších skutečnostech? Rozumět tomu mohl jenom ten, kdo byl schopen vnímat vně svého těla, kdo dovedl vystoupit ven z těla a procitnout vědomě ve vyšším světě. Chtěl-li Kristus mluvit klidem, kteří mu mohli rozumět, museli to být lidé už v jistém smyslu zasvěceni, kteří už byli sto jistým způsobem vidět duchovně. Když například v kapitole o rozmluvě s Nikodémem mluví o znovuzrození duše, vidíme, že tuto pravdu zvěstuje někomu, kdo vidí duchovými smysly. Jen čtěte:

„Byl pak člověk z farizeů, jménem Nikodém, přední muž mezi Židy.

Ten přišel k Ježíšovi v noci...“ (3,1-2)

Jenom si zvykněme klást slova na zlatnické váhy! Text nám naznačuje, že Nikodém přichází k Ježíšovi „v noci“, což znamená, že vně fyzického těla přijímá to, co mu Kristus Ježíš považuje za nutné říci. „V noci“ přichází ke Kristu Ježíši, to jest tak, že používá svých duchovných smyslů. Tak jako se Natanael a Kristus Ježíš mohou dorozumět jako zasvěcenci na základě výroku o fíkovníku, tak naznačuje evangelium i tady, o jakou schopnost k dorozumění jde.

To druhé, co se z evangelia dovídáme, je, že Kristus chce vždycky plnit poslání, které nedbá na pouhé pokrevní svazky. Evangelium to dává docela zřetelně najevo tím, že líčí, jak Kristus se obrací na Samaritánku u studně.

Sděluje jí poznatky, jaké chce předávat těm, jejichž já je vyňato, vyzvednuto ven z pokrevního společenství.

„I přišel k městu samařskému, kteréž slove Sichar, nedaleko pole, které byl dal Jákob Josefovi, synu svému.

Byla pak tu studnice Jákobova. Protož Ježíš, unaven po cestě, posadil se tak na studnici. A bylo okolo polední hodiny.

I přišla žena ze Samaří vážití vody. Kteréž řekl Ježíš:

Dej mi pít.

Neboť učedníci jeho byli odešli do města, aby nakoupili pokrmů.

I řekla jemu žena ta Samaritánka: Jak to, že ty, Žid, žádáš nápoje ode mne, od ženy Samaritánky? (Neboť neobcují Židé se Samaritány.)“ (4,5-9)

Máme zde poukaz na to, že to je něco zvláštního, že Kristus jde k národu, jehož já jsou vyňata ze skupinové duše, vykořeněna. To je to důležité, na čem záleží.

Z vyprávění o královském služebníku vyplývá dále, že Kristus prolamuje nejen to, co se na základě pokrevních pout spojuje svatbami v rámci národa, ale i to, co se podle pokrevních pout člení na jednotlivé stavy. Přichází k těm, jejichž já - uijme opět toho výrazu - je vykořeněno: Uzdravuje syna královského služebníka, jenž mu je vlastně podle židovského pojetí cizí. Všude najdete poukazy na to, že Kristus je misionář svébytného já, jež je ukryto v každé lidské osobnosti. Proto také smí říci: Mluvím-li o sobě, nemluvím ve vyšším smyslu vůbec o svém já, o tom já, jež sedí uvnitř ve mně, nýbrž užívám-li slov „já jsem“, mluvím o bytosti, o něčem, co najde každý sám v sobě. Mé já je zajedno s Otcem; ale vůbec já jako takové, já, jež je v každé osobnosti, je zajedno s Otcem. - To je také hlubší smysl onoho poučení, které Kristus dává Samaritánce u studny.

Chtěl bych vám především připomenout jedno slovo, jež vám může otevřít hluboké porozumění, pokud je správně pochopíte: místo ve 3. kapitole, verš 31-34, které je ovšem třeba číst s vědomím, že tato slova pronáší Jan Křtitel:

„Kdo shůry přichází, nade všechny jest. Kdo ze země jest, zemský jest a zemské věci mluví. Kdo z nebe přichází, nade všechny jest. A co

viděl a slyšel, to osvědčuje; ale svědectví jeho nikdo nepřijímá.

Kdo přijímá svědectví jeho, zpečetil, že Bůh pravdomluvný jest. Neboť ten, kterého Bůh poslal, mluví slova Boží; neboť Bůh nedává ducha podle míry.“

Rád bych jednou poznal člověka, který těm slovům podle tohoto překladu opravdu rozumí. Co je to za protiklad? „Ten, kdo přichází od Boha, mluví slova Boží; neboť Bůh nedává ducha podle míry.“ Jaký je smysl těch vět?

Nesčetnými výroky chce Kristus říci: Mluvím-li o já, mluvím o věčném já v člověku, které je zajedno s duchovým prazákladem světa. Mluvím-li o tomto já, mluvím o něčem, co přebývá v nejvnitřnějším nitru lidské duše. Když mi někdo naslouchá - a teď mluvím jenom o nižším já, které necítí pranic věčného -, ten nepřijímá mé svědectví, ten mi vůbec nerozumí. Neboť já nemohu mluvit o něčem, co by proudilo ode mne k němu. Pak by nebyl samostatný. Boha, kterého hlásám, musí každý najít sám v sobě jako svůj věčný základ. - Jenom o pár veršů nazpátek najdete místo:

„A Jan také ještě křtil v Enón blízko Sálím, neboť tam bylo mnoho vody. I přicházeli a křtili se.

Neboť Jan ještě nebyl vsazen do žaláře.

Tedy vznikla otázka mezi učedníky Janovými a Židy o očišťování“ (3,23-25), to jest o způsobu křtu. Když byla vznesena v tomto kruhu takováto otázka, mluvilo se vždycky o spojitosti s božským světem a o pohroužení člověka do hmoty, a jak byl člověk podle staré ideje o Bohu spojen s božstvem skupinovou duší. Pak přicházejí další za Janem a říkají mu: Ježíš ale také křtí! A Jan jim teprve musí objasnit, že to, co přichází do světa skrze Ježíše, je něco docela zvláštního. A objasňuje jim to tím, že říká: Ježíš, ten neučí oné spojitosti, kterou symbolizuje starý křest, nýbrž učí, že člověk je sám veden svobodným darem osamostatněného já; a každý musí sám v sobě objevit ono „já jsem“, to jest Boha, jenom tím získá možnost najít v sobě spojitost s božským světem. - Pokud Janova slova jsou čtena tímto způsobem, pak si posluchač uvědomí, že on sám, že „já jsem“ je posláno od Boha. Někdo takový, kdo je poslán od Boha, kdo je vyslán, aby tímto způsobem zažehoval božství, ten také zvěstuje Boha v pravém smyslu, ne už podie pokrevního příbuzenství.

A teď si to místo přeložme tak, jak má skutečně znít. Předpoklady k tomu získáme, když si ujasníme, jakého druhu byly nauky starých národů. V mnoha knihách byly umně zaznamenávány. Stačí jen, když si vzpomene na Žalmy, kde působnost Boží byla hlásána onou krásně sestavenou mluvou. Když se tehdy mluvilo o spojitosti s Bohem, mluvilo se pouze o starých pokrevních souvislostech. Člověk se tomu všemu mohl naučit, ale nikdy se z toho všeho nenaučil více, než že nějak souvisí s oním starým božstvem. Když však lidé chtěli porozumět Kristu, nepotřebovali žádné ty staré zákony, žádné ty staré umělosti. Čemu učil Kristus, to mohli uchopit tou měrou, jak uchopili sami v sobě svého vlastního ducha, své já. Pak sice ještě nemohli mít plně vědění o Bohu, ale mohli rozumět tomu, co slyšeli ze rtů Krista. Ježíše. Měli pak předpoklad k porozumění. Obešli se potom bez veškerých žalmů, beze všech umně sestavených nauk, a potřebovali jenom to nejprostší, to jest neumělá, nijak neupravená slova. Stačilo, když promluvili svými dětsky prostými slovy („žccžeív“), a byli s to svědčit o Bohu. To bylo možné i nejprostšími, nedokonalými slovy, mohla to být i jednotlivá slova, postrádající jakoukoli „míru“. Kdo třeba mluvil jenom jakž takž, ale cítil ve svém já, že je poslán od Boha, ten mohl rozumět i tomu, co mluvil Kristus. Ten, kdo ví jenom o pozemské spojitosti s Bohem, ten mluví veršovaným jazykem žalmů, ale celé to jeho metrum, celá jeho míra ho nedovede k ničemu jinému než ke starým bohům. Ten však, kdo cítí, že základ a původ jeho bytosti je v božských světech, ten je nade všechny, a může osvědčovat, co viděl a slyšel v duchových světech. Ale jeho svědectví nepřijmou ti, kteří přijímají svědectví leda obvyklým způsobem. Pokud se objeví takoví, kteří je přijmou, pak prokážou právě svým přijetím, že se cítí jako poslaní od Boha. Tomu, co jim onen druhý říká, pak nejenom věří, ale rozumějí, a svým porozuměním sami zpečetují svá slova. „Kdo pociťuje přítomnost já, zjevuje i neupravenou mluvou slova Boží“. To to znamená. Neboť duch, o kterého tady jde, se nemusí vyjadřovat žádným básnickým metrem, žádným měřením slabik; stačí, když se vyjadřuje nejprostším, neumělým způsobem.

Snadno se ovšem taková slova mohou brát za slavnostní vyhlášení práva na nemoudrost. Ale ten, kdo odmítá moudrost, protože podle jeho mínění musí být možné vyjádřit nejvyšší tajemství nejprostší formou, činí tak - byť často nevědomky - jenom z jistého sklonu k duševnímu pohodlí. - Je-li psáno: „Bůh nedává ducha podle míry“, je tím míněno, že míra nedopomáhá k duchu; kde však je duch opravdu přítomen, tam vznikne i míra. Ne každý, kdo má míru, má ducha; kdo však má ducha, dospěje jistojistě i k míře. Jsou věci, které přirozeně nesmíme obracet naruby: Jestliže někdo **nemá** míru, není to ještě zdaleka známka toho, že má ducha, jako naopak není také ještě poznávacím znamením pro ducha, že někdo **má** míru. Věda jistě není známkou moudrosti, ale nevědomost určitě také ne. -

Tak nám evangelium ukazuje, že Kristus apeluje na osamostatněné já v každé lidské duši.

„Míru“ tady musíte chápat na způsob „časomíry“ nebo „básnického rozměru“, tedy jako umně skládanou řeč. - A předchozí věta zní doslova: „Ten, kdo poznává Boha, protože prožívá ‚já jsem‘, osvědčuje i nejneumělejšími slovy božskou - nebo Boží - mluvu“ - a nachází cestu k Bohu.

